

Anja Haga uit Dokkum voor CU naar Europa

DOKKUM Anja Haga uit Dokkum wordt in september Europarlementariër voor de Christen-Unie. „Ik ben een christen met een groen hart.”

Haga (46), geboren en getogen in Drachten, is de opvolger van Peter van Dalen die een jaar voor de verkiezingen afscheid neemt van de Europese politiek. Van Dalen wordt binnenkort 65 en heeft voor de CU veertien jaar in het Europees Parlement gezeten.

Haga loopt al meerdere jaren mee in Brussel omdat bekend was dat Van Dalen zijn termijn niet zou afmaken. Actief zijn in Brussel is voor haar een lang gekoesterde droom. „Het gaat in Europa natuurlijk wel ergens over. In Brussel en Straatsburg worden koersen uitgezet die mensen iedere dag raken. Bijvoorbeeld als het gaat om asiel, klimaat en godsdienstvrijheid”, zegt ze.

Het idee dat de CU, die in Europa met het CDA optrekt in de EVP-fractie, ook een kritische kijk heeft op Europa, deelt ze niet. „Dat valt wel mee hoor. Onze lijn is redelijk consequent: neem besluiten in die politieke laag waar dat het beste kan. Bij onder meer asiel, klimaat, natuur en landbouw heeft Europa echt een meerwaarde, maar laten we on-

der meer zorg en onderwijs vooral landelijk houden. Daarnaast is er een stroming die ook medisch ethische kwesties Europees wil reageren. Ja, dan sla je volledig door.”

In het verleden was Haga zeven jaar Statenlid voor de Christen-Unie in de provincie Fryslân. Eind 2015 nam ze afscheid en werd ze interim-wethouder in Arnhem. Nadien werkte ze als strategisch adviseur bij Staatsbosbeheer.

Sinds de ramp met de MSC Zoe begin 2019, waarbij 270 containers overboord sloegen en vele kilometers strand en kust bezaaid lagen met veelal plastic afvalproducten, gaat ze zoveel mogelijk plasticvrij door het leven. Ze omschrijft zichzelf dan ook als christen met een groen hart.

Ze is ervan overtuigd dat de landbouw moet vergroenen. „We hebben te lang ingezet op intensieve en productiegedreven landbouw. Dat is in Nederland niet langer houdbaar.”

Haga, die na Jan Huitema (VVD) uit Makkinga, de tweede Fries wordt in het Europees Parlement, zegt in Dokkum te blijven wonen. Haar man, die zijn werk veelal thuis kan doen, zal haar regelmatig vergezellen naar Brussel. „In het weekend kunnen we dan bijtanken in Dokkum.”

GEHOORD & GEZIEN

tips@lc.nl

STRAATNAMEN Toekomstige bewoners van de nieuwbouwwijk Harinxmaland in Sneek wonen straks aan de Windkracht, Waterkracht, Zonnestraal en De Aarde. Het zijn de winnende straatnamen uit een wedstrijd die de gemeente Súdwest-Fryslân uitschreef onder kinderen. De namen moesten met duurzaamheid te maken hebben. Daaraan voldeden de inzendingen van Maren Bouma (Windkracht), Koen van Blanken en Tijn de Haan (Waterkracht), Femke van der Zwan (Zonnestraal) en Jolijn Bos (De Aarde). Deze bedenkers krijgen een klein straatnaambordje met hun vondst erop en mogen later helpen bij het onthullen van het echte straatnaambord.

DORPSWANDELING Volgens regiomarketingbureau DeeEnAa in Joure is Woudsend het eerste dorp dat een dorpswandeling

heeft in combinatie met het dorpsarchief. De Historische Kring Woudsend realiseerde dit. Ze zorgden voor veertig bordjes met een QR-code op plekken waar een bijzonder verhaal aan hangt. Op die manier wordt een dorpswandeling ondersteund met een duik in het digitale dorpsarchief.

MAARTEN Waarom liep Maarten van der Weijden tijdens zijn Elfstedentriatlon met een afgebroken tak in zijn hand? Veel mensen vroegen zich dat af. De Maarten van der Weijden Foundation gaf vrijdag uitleg op Facebook. ‘Veel wandelaars krijgen na een flinke afstand lopen dikke en stijve vingers en opgezwollen handen. Door openhoping van het bloed worden je vingers dikker. Een oplossing hiervoor is dus het knijpen in wandelstokjes, zoals Maarten deed.’

Voor het grootste gedeelte weggewerkt in de grond is alleen de toegang te zien van deze mysterieuze nieuwe ondergrondse vleermuizen-grot bij de grote vijver in de wijk Westeinde in Leeuwarden. FOTO HANS VAN LINSCHOTEN

WAT IS NATUUR?

Natuur, wat is dat eigenlijk? Deze serie onderzoekt dat. Ooit stikte het hier van de iepenbomen. tel je voor, zegt Gauke Dam van de Iepenwacht, overal iepen. Tot een kevertje toesloeg.

TEKST JANTJEN DE BOER
FOTO'S NIELS DE VRIES

We staan in het iepen-arboretum, de ‘iepenbibliotheek’ die in 2011 pal naast de A7 Joure-Sneek is geplant. „Kijk”, wijst coördinator Gauke Dam van de Iepenwacht Fryslân. Dat daar is zijn lievelings-iep, de ‘iep der iepen’, de ulmus hollandica belgica.

De boom, met zijn uitwaaiende kroon, groeide niet alleen langs wegen en paden in het Nederlandse open landschap, maar ook massaal langs grachten en in tuinen. De ulmus hollandica belgica was een typisch Hollandse boom totdat vanaf 1917 de iepziekte toesloeg.

De iepen, die ook wel olmen worden genoemd, legden massaal het loodje. „De kwestie of de iep door de iepenziekte te gronde zal gaan of dat hij doorgeteeld kan worden in ons land, is van nationaal belang”, zei de allereerste vrouwelijke hoogleraar van ons land, directeur Johanna Westerdijk van het Instituut voor Plantziekten in Baarn in 1928.

Wat was Nederland zonder iepen?

‘ZE STERVEN... BIJ TIENTALLEN...’

‘1920 - Een stralende zomerzon schijnt over de daken van het stadje en laat haar licht in het stille grachtwater weerspiegelen. In de straten heerst de vredige rust van een zomerse Zondagmiddag, waarop de stedelingen hun traditionele wandeling maken; de stad uit en dan de prachtige laan heen en weer’, noteerde bioloog Simon Broekhuizen in *Het raadsel der iepenziekte*, een boek dat in 1936 verscheen.

Onder de mooie iepenbomen, hadden de stedelingen geen last van de ‘brutale zomerzon’. Maar een vreemd gerucht gaat door het land, schrijft Broekhuizen. ‘Ze sterven... Bij tientallen... Zou het waar zijn?’

We springen naar het jaar 1930. ‘Weer staat de zomerzon aan de blauwe hemel’, noteert Broekhuizen. ‘Nog steeds maken de mensen uit het stadje hun wandelingetje op Zondagmiddag. Echter, ze wandelen niet meer in de koele schaduw van het iepenloof. Overal ziet men het loof geel worden, als in de herfst.’

De laan kwijnt, boom na boom wordt ziek.

En dan is het winter in 1932. ‘Opeens is er grote bedrijvigheid in de stille laan. Luid klinken de bijlslagen door de ijle winterlucht. Dan hoort ge het kraken van brekende takken en de doffe smak waarmee ze op de grond storten.’ De wandelaars ervaren dat het ‘met de glorie der iepen is gedaan’. ‘Stijf staan de stompjes van stammen nog langs de weg. Weldra vallen zij ook onder de bijlen der houthakkers en dan is de laan in een kale landweg veranderd.’

NEDERLAND WORDT ANGSTIG KAAL

De massale dood van de iepen deed zeer. Door de komst van een kevertje, dat waarschijnlijk met houttransporten uit Azië in onze contreien arriveerde, werd Nederland ineens angstig kaal.

Simon Broekhuizen droeg zijn boek op aan fytopatholoog Christine Buisman, die in 1900 werd geboren in Leeuwarden en in 1936 stierf in Amsterdam. Zij was vanaf 1930 de belangrijkste onderzoeker van het nationale iepziekte-comité dat in allerijl was opgericht. Ze ontrafelde samen met anderen niet alleen de oorzaak van de ziekte, maar vond na jarenlang onderzoek ook iepensoorten die ongevoeliger waren voor de

schimmel die door de iepenspintkever wordt overgebracht.

Tegenwoordig wordt er voor iedere zieke iep in Friesland minstens één nieuw, ziektebestendig exemplaar teruggeplant. Tussen 2011 en 2020 sneuvelden er 13.000 kwijnende iepenbomen en werden er 15.000 jonkies teruggezet.

Omdat de controleurs van de Iepenwacht Fryslân de gezondheid van vrijwel alle iepen in de eigen provincie en in de Noordoostpolder in de gaten houden, is de sterfte onder de bomen van jaarlijks 10 procent tot 2005 nu tot 1 procent per jaar teruggebracht.

PATIËNTEN MOETEN PLAT

Het geheim van de aanpak, die uniek is in Nederland? Collectief opsporen, saneren en herplanten, zegt Gauke Dam. De Iepenwacht grijpt onverbiddelijk in als er een patiënt met bruin blad en zwarte strepen onder de bast wordt gevonden.

Want zodra de temperatuur vanaf mei boven de 16 graden Celsius komt, vliegen de iepenspintkevers die de ziekmakende schimmel bij zich dragen, uit. Ze gaan op de geur van iepen af, boren gaatjes in de bast en leggen eieren, wel honderdduizenden per boom.

Als de vijf controleurs van de Iepenwacht

Hoe herken ik een (zieke) iep?

De iep (ulmus) kan ongeveer 30 meter hoog worden en heeft een vaasvormige kroon met meerdere toppen. De bladeren zijn gekarteld en ruw en hebben een scheve bladvoet. De bladhelften links en rechts beginnen niet op gelijke hoogte aan de steel. Het blad van zieke iepen verwelkt. Eerst worden ze geel en dan bruin. Aangestaste takken gaan snel dood. De hele boom kan direct verwelken en binnen enkele weken en maanden doodgaan, maar soms duurt het sterfproces een aantal jaren.